

Hrvaščina, srbsščina, bosanščina in črnogorščina v slovenskem izobraževanju – novi jeziki z dolgo tradicijo

Tatjana Balažic Bulc, Vesna Požgaj Hadži

Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za slavistiko

Hrvaščina, srbsščina, bosanščina in črnogorščina so nasledniki srbohrvaščine, ki je bila do 90. let prejšnjega stoletja v nekdanji skupni državi kot dominantnejši jezik pogosto tudi jezik sporazumevanja. Po osamosvojitvi so bili ti jeziki v slovenski družbi negativno zaznamovani, danes pa si postopoma utirajo pot bodisi kot jeziki manjšinskih skupnosti, hrvaščina tudi kot sosedski jezik, bodisi kot tuji jeziki. V prispevku poskušamo osvetliti, zakaj so ti jeziki za slovensko družbo pomembni, kakšne so njihove možnosti vključevanja v slovenski izobraževalni sistem in kako se te možnosti udejanjajo v praksi. Ugotavljamo, da je zavedanje o pomembnosti teh jezikov za slovensko družbo tako v družbenem kot kulturnem in medkulturnem smislu še vedno premajhno.

Ključne besede: južna slavistika; srbohrvaščina; hrvaščina, srbsščina, bosanščina in črnogorščina; izbirni predmeti v osnovni šoli; jeziki v lokalnih skupnostih

Hrvatski, srpski, bosanski i crnogorski naslednici su srpskohrvatskog jezika koji je do 1990-ih godina u nekadašnjoj zajedničkoj državi bio dominantnim jezikom, a često i jezikom sporazumijevanja. Nakon osamostaljenja ti su jezici u slovenskome društvu negativno obilježeni, a danas postupno utiru put kao manjinski jezici, hrvatski također kao susjedni jezik, a istovremeno i kao strani jezici. U radu se pokušava odgovoriti na pitanja zašto su ti jezici važni za slovensko društvo, kakve su mogućnosti njihova uključivanja u slovenski obrazovni sustav i kako se te mogućnosti ostvaruju u praksi. Zaključuje se da je svijest o važnosti tih jezika za slovensko društvo u društvenom, kulturnom i međukulturnom pogledu još uvijek nedostatna.

Ključne riječi: južna slavistika; srpskohrvatski; hrvatski, srpski, bosanski i crnogorski; izborni predmeti u osnovnoj školi; jezici lokalnih zajednica

Croatian, Serbian, Bosnian and Montenegrin are the successor languages of Serbo-Croatian, which was until the 1990s the language of communication in former Yugoslavia, mainly because of its dominant status. After Slovenia became independent, these languages were negatively marked in the society, but today they are gradually paving their way as languages of minority groups and foreign languages, while Croatian is also a neighbouring

language. The paper tries to explain why these languages are important for Slovenian society, whether and to what extent it is possible to integrate them in the Slovenian education system, and also how these possibilities are put into practice. It is concluded that awareness of the social, cultural and intercultural importance of these languages for Slovenian society is still relatively low.

Keywords: South Slavic studies; Serbo-Croatian; Croatian, Serbian, Bosnian and Montenegrin; elective subjects in primary school; languages in local communities

1 Uvod

Morda je nekoliko nenavadno, da so v enem poglavju obravnavani kar štirje jeziki: hrvaščina, srbsščina, bosanščina in črnogorščina. Vendar nas dejstvo, da izhajajo iz jezika, ki se je do razpada skupne države SFR Jugoslavije imenoval srbohrvaščina in so se pod okriljem skupnega policentričnega standardnega jezika razvijali kot jezikovne variante (hrvaščina in srbsščina) ali jezikovni izrazi (bosansko-hercegovski in črnogorski), napeljuje na razporeditev v skupno poglavje. Glede na to, da so nasledniki nekdanje srbohrvaščine, imajo v slovenski družbi še vedno poseben status. V nekdanji skupni državi je bila namreč srbohrvaščina kot večinski jezik tudi jezik sporazumevanja, zato lahko rečemo, da je bil slovenski prostor (vsaj delno) dvojezičen, kar se še danes potrjuje v jezikovnih kompetencah v srbohrvaščini oz. njenih naslednikih predvsem na receptivni, pogosto pa tudi na produktivni ravni (gl. Požgaj Hadži in dr. 2009). Na drugi strani je ob osamosvojitvi Slovenije srbohrvaščina kot eden najvidnejših simbolov razpadajoče skupne države, pa tudi kot jezik agresorske vojske, postala izrazito negativno zaznamovana in je izginila iz javnega življenja, sčasoma pa se je odnos do jezikov naslednikov nevtraliziral. Jezikovno situacijo na področju nekdanje Jugoslavije smo intenzivno spremljali tudi na Katedri za hrvaški in srbski jezik in jo slovenski strokovni javnosti kritično predstavili na simpoziju *Med politiko in stvarnostjo*, ki ga je pospremila monografija (Požgaj Hadži in dr. 2009), pa tudi v različnih znanstvenih člankih (gl. npr. Požgaj Hadži in Balažic Bulc 2013, 2015).

V prispevku je v središču pozornosti vprašanje srbohrvaščine in njenih naslednikov v slovenskem izobraževanju, tako na univerzitetni kot na nižjih ravneh, predvsem v osnovni šoli, saj ti jeziki niso vključeni v srednješolsko izobraževanje. Nekoliko več pozornosti bomo namenili hrvaščini in srbsščini, ki se na teh ravneh poučujeta, pa tudi v matičnih državah se jima, za razliko od bosanščine in črnogorščine, precej pozornosti posveča kot tujima ali drugima jezikoma.

2 Na Univerzi v Ljubljani: od ustanovitve Stolice za srbohrvatsko literaturo in zgodovino knjižnega jezika do danes

Srbohrvaščina, ki se je kot skupni jezik oblikovala od 19. stoletja dalje (gl. npr. Požgaj Hadži 2019), je bila večinski jezik v skupnih državah skoraj vse 20. stoletje, tako v Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev oz. Kraljevini Jugoslaviji kot v SFR Jugoslaviji. O pomembnosti vključevanja srbohrvaškega jezika v slovensko izobraževanje priča tudi njegova vloga pri ustanavljanju Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani: »Fakulteta je od prvega početka smatrala za potrebno, da posveti največo pažnjo proučevanju razvoja srbskega in hrvaškega naroda, zato je ustanovila posebno stolico za zgodovino Srbov in Hrvatov in pa za srbohrvatski jezik ter književnost« (Zgodovina 1929: 286). V tem smislu ustanovitelja jezikoslovnega dela slavistike Rajko Nahtigal in Fran Ramovš že leta 1920 razpravljata o lektoratu srbohrvaščine, ideja pa kaj kmalu preraste v idejo o ustanovitvi Stolice za srbohrvatsko literaturo in zgodovino knjižnega jezika. Tako že leta 1921, po priporočilu Aleksandra Belića, začne z delom na katedri prvi predavatelj srbohrvaškega jezika ter hrvaške in srbske književnosti Aleksandar Stojičević, ki delo opravlja do svoje smrti leta 1952 (Modic 1969: 243). Njegovo delo so nadaljevali profesorji Emil Štampar, Janko Jurančič, Janez Rotar ter asistenta Miha Mate in Aleš Gulič, od leta 1987 do upokojitve leta 2013 pa Vladimir Osolnik. Danes vodi Katedro za hrvaško in srbsko književnost Đurđa Strsoglavac. Lektorat srbohrvaškega jezika je začel delovati leta 1953. Na mestu lektorja so se zvrstili Dalibor Brozović (1953–1956), Vatroslav Kalenić (1957–1972), ki je postal profesor srbohrvaškega jezika (1972–1981) in Vesna Požgaj Hadži (1982–1996). Leta 1972 je bilo odprto tudi profesorsko mesto, ki ga je najprej zasedel Vatroslav Kalenić (1972–1981), sledil mu je Alojz Jembrih (1983–1996), od leta 1996 pa Vesna Požgaj Hadži, ki danes vodi Katedro za hrvaški in srbski jezik ob lektorici in docentki Tatjani Balažic Bulc ter hrvaškem izmenjavnem lektorju (od l. 2000/2001).

Če izvzamemo nekaj sprememb pri poimenovanju študijskega programa, lahko rečemo, da poteka študij srbohrvaškega jezika ter pripadajočih književnosti kontinuirano, brez večjih pretresov. V štud. letu 1961/62 se mu pridruži še lektorat makedonskega jezika, ki se je v štud. letu 1984/85 preoblikoval v Katedro za makedonski jezik in književnost (več o tem v članku Namite Subiotto). Od ukinitve študijskega programa srbohrvaški jezik in književnosti na Pedagoški akademiji v Ljubljani in Mariboru (danes Pedagoški fakulteti) leta 1985 je Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani tudi edina ustanova, ki omogoča študij

južne slavistike v Sloveniji. Študijski program, pedagoške in nepedagoške smeri, se je do leta 2009/10 imenoval Hrvaški, srbski in makedonski jezik s književnostmi (HSM) in se je kot dvopredmetni študijski program povezoval z vsemi programi na Filozofski fakulteti, pa tudi s programi drugih fakultet (npr. Fakultete za družbene vede, Teološke fakultete ipd.). Študijski program se je sčasoma spreminjal in dopolnjeval ter se s tem prilagajal družbenim potrebam, še posebej v 90. letih prejšnjega stoletja. Z bolonjsko prenovo v štud. letu 2009/2010 pa se je nekoliko razširil še na področje bolgarskega jezika in kulture, zato je dobil tudi novo ime Južnoslovanski študiji.

Na prvi stopnji študenti pridobivajo sporazumevalne zmožnosti v južnoslovanskih jezikih ter postajajo kompetentni poznavalci južnoslovanskih literatur in kultur. Na drugi stopnji se specializirajo za prevajanje ali kulturologijo, medtem ko je pedagoški študijski program z bolonjsko prenovo zaradi administrativnih prepovedi obtičal v predalu Univerze v Ljubljani, kljub temu da so hrvaščina, srbsščina in makedonščina, kot bomo videli v nadaljevanju, del osnovnošolskega izobraževanja.

V čem se razlikujemo od drugih južnoslavističnih programov? Za razliko od večine študijev južne slavistike zajema naš študijski program širše področje južnoslovanskih jezikov, literatur in kultur. Prednost pred ostalimi imamo tudi zaradi skupnega jezikovno-kulturnega prostora in regijske povezanosti. Glede na to, da hrvaščina, srbsščina, bosanščina in črnogorščina temeljijo na istem, štokavskem narečju, so si med seboj zelo podobne, zato ne poučujemo vsakega jezika posebej. Tradicionalno je v ospredju hrvaščina, saj so vse do danes profesorji vedno prihajali iz Hrvaške, ostale tri jezike pa študenti spoznajo primerjalno na vajah in v seminarju, pogosto jih predstavijo tudi gostujoči profesorji. Seveda pa tradicija ni edini razlog za izvajanje samo enega od štirih jezikov. Na to vpliva tudi dvopredmetnost študijskega programa in posledično polovični obseg števila ur in kreditnih točk, pa tudi vse manjše zanimanje za študij slovanskih jezikov. Sorodnost slovenščine ter hrvaščine, srbsščine, bosanščine in črnogorščine narekuje kontrastivni pristop pri jezikovnem poučevanju in izdelavo posebnih didaktičnih gradiv (gl. npr. Požgaj Hadži 2001, Požgaj Hadži in Balažic Bulc 2004, Požgaj Hadži 2008 itd.).

Da bi študentom lahko omogočili usvajanje dodatnih znanj in na drugi strani k nam pritegnili čim večje število študentov, se v okviru različnih programov mobilnosti (npr. Ceepus, Erasmus+ ipd.) povezujemo s slavistikami v regiji (npr. Zagreb,

Reka, Split, Zadar, Osijek, Beograd, Novi Sad, Sarajevo, Nikšić), hkrati pa tudi s slavističnimi centri v Evropi, Aziji in Ameriki. Študente tudi aktivno vključujemo v kulturno življenje z organiziranjem pogovorov in intervjujev s pisatelji, igralci, drugimi umetniki itd.

3 V osnovnošolskem izobraževanju

V nekdanji skupni državi je bila srbohrvaščina kot šolski predmet glede na število ur bolj na stranskem tiru, kljub temu da je imel jezik v državi dominantno vlogo. Če je imela še v 50. letih v predmetniku dve uri tedensko v vseh osmih razredih osnovne šole, se je od 70. let pa vse do njene ukinitve v šol. letu 1993/94 morala zadovoljiti z vsega dvema urama v 5. razredu. Že od konca 70. let je imela sloves »neresnega« predmeta, ki bi ga bilo treba preoblikovati, saj je bilo učbeniško gradivo zastarelo, predmet pa so poučevali učitelji z neustrezno izobrazbo. Po podatkih Zavoda RS za šolstvo in šport (dopis št. 601-1/92, 23. 10. 1992) je imelo v šol. letu 1991/92 samo 46,2 % učiteljev srbohrvaščine ustrezno izobrazbo. Vendar se s tem vprašanjem pristojne institucije niso pretirano ukvarjale in so bili učitelji prepuščeni sami sebi (gl. npr. Požgaj Hadži in dr. 2007: 49–50).

Težave je »odpravila« družbeno-politična situacija v 90. letih – razpad Jugoslavije in nastanek samostojnih držav. Kot že rečeno, je bil to čas izrazite nestrpnosti do srbohrvaščine in vsega, kar je prihajalo z »juga«, kar se je odražalo tudi pri šolskem predmetu (več o tem npr. Balažic Bulc in Požgaj Hadži 2017: 10). Zaradi pritiska slovenske javnosti, predvsem pa staršev, je Zavod RS za šolstvo in šport leta 1991 oblikoval predlog o ukinitvi predmeta, ki so ga poleg najpomembnejših slovenskih institucij obravnavali jezikoslovci in širša javnost, vendar niti javna razprava niti anketa v časopisu *Jezik in slovstvo* o položaju hrvaškega/srbskega jezika v osnovni šoli¹ nista obrodili sadov, saj so bila mnenja deljena. Na 3. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje, ki je potekala 17. decembra 1992, je bil predmet srbohrvaščina v osnovni šoli ukinjen.

Vendar se je kmalu pokazala priložnost za nov začetek. Osnovnošolska kurikularna reforma je konec 90. let prejšnjega stoletja odprla vrata številnim izbirnim predmetom v tretji triadi (7.–9. razred), med katerimi je tudi hrvaščina. Učni načrt² je bil

1 Anketa o položaju hrvaščine/srbsčine v slovenski šoli, *Jezik in slovstvo*, 38/3, 1992/93, 95–105.

2 Učni načrt za izbirni predmet Hrvaščina (2004), ur. V. Požgaj Hadži in dr.; https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/izbirni/3-letni/Hrvascina_izbirni.pdf (15. 10. 2019).

potrjen leta 2000 (gl. npr. Benjak in Požgaj Hadži 2005), leta 2007 pa se mu pridruži še srbsščina³ (poleg makedonščine). Kot jezikovna izbirna predmeta se izvajata 2 uri tedensko v treh razredih, vendar učenci niso obvezani vsako šol. leto izbrati isti izbirni predmet.

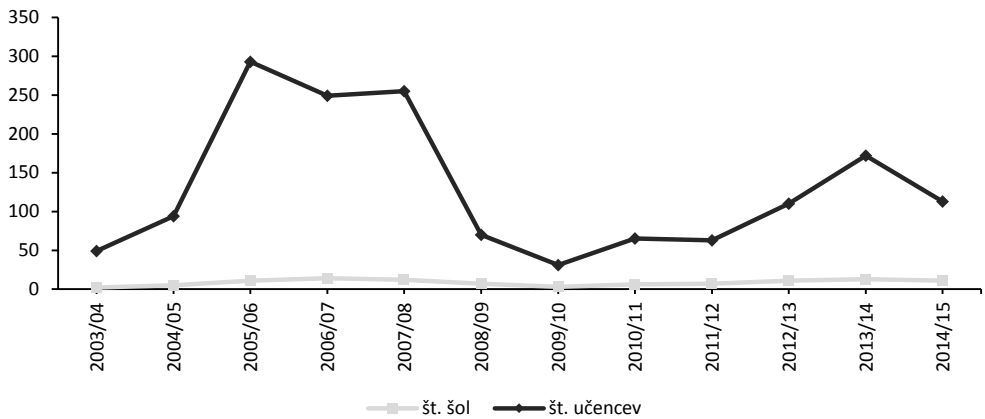
Kot sosedski jezik je bila hrvaščina, skupaj z angleščino, nemščino, francoščino, italijanščino in madžarščino, na listi izbirnih jezikov pri *Obveznem izbirnem predmetu Drugi tuji jezik*, ki se je od šol. leta 2008/2009 do šol. leta 2014/2015 poskusno izvajal v tretji triadi v tretjini osnovnih šol. Leta 2013 pa je bil potrjen tudi učni načrt za *Drugi tuji jezik kot neobvezni izbirni predmet* v drugi in tretji triadi (4.–9. razred) z dvema urama tedensko in enakim naborom jezikov. Kot je razvidno iz Grafa 1, se je od šol. leta 2003/04 do 2014/15 obvezni izbirni predmet Hrvaščina izvajal vsako leto v približno 10 šolah. Po podatkih Ministrstva RS za izobraževanje, znanost in šport se je predmet do sedaj izvajal vsaj eno šol. leto v 45 osnovnih šolah (pribl. 10 % vseh osnovnih šol v Sloveniji), obiskovalo pa ga je pribl. 1500 učencev (gl. Balažič Bulc in Požgaj Hadži 2018).

Podatki za obvezni izbirni predmet Srbščina so malo manj spodbudni, saj se je predmet v enakem časovnem obdobju izvajal le na dveh osnovnih šolah, obiskovalo pa ga je 64 učencev.

Torej lahko rečemo, da je učenje oz. poučevanje hrvaščine in srbsščine formalno sicer omogočeno, vendar se v praksi redko izvaja. Vzroki za to so različni. Zagotovo je eden od pomembnejših tekmovanje med jeziki, kjer so manjši jeziki postavljeni ob bok večjim, prestižnejšim in/ali strateško pomembnejšim jezikom. Za primer pogledjmo, katere jezike so kot obvezni izbirni predmet v osnovni šoli poučevali v šol. letu 2009/10: nemščino je izbralo 13.789 učencev oz. 8,60 % celotne populacije osnovnošolcev, francoščino 1439 oz. 0,89 %, španščino 1306 oz. 0,81 %, italijanščino 1037 oz. 0,65 %, hrvaščino 31 oz. 0,02 %, angleščino 1245 oz. 0,77 % (Skela in Sešek 2012: 75).⁴ Kot je razvidno iz navedenih podatkov, je delež hrvaščine v primerjavi z ostalimi jeziki v osnovni šoli minimalen, srbsščina pa je še v slabšem položaju (Kač 2009: 84).

3 Učni načrt za izbirni predmet Srbščina (2007), ur. V Požgaj Hadži in dr.; http://mizs.arhiv-https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/izbirni/3-letni/Srbščina_izbirni.pdf (15. 10. 2019).

4 Avtorja ne navajata vseh jezikov, ki so se izvajali kot izbirni predmeti. Jeziki s potrjenim učnim načrtom so (razvrščeni po abecedi) angleščina, francoščina, hrvaščina, italijanščina, latinščina, makedonščina, nemščina, ruščina, srbsščina in španščina.

Graf 1. Število šol in število učencev pri obveznem izbirnem predmetu Hrvaščina v tretji triadi OŠ

Dejstvo je, da se je nemogoče primerjati s konkurenčnimi jeziki, in ne smemo pozabiti, da so v tej zgodbi poraženci celo jeziki, kot sta francoščina in italijanščina. Seveda obstajajo tudi druge težave, npr. vprašanje kakovosti poučevanja zaradi organizacijskih, strokovnih in sistemskih razlogov, kot so neustrezen razpored ur (pred poukom ali po pouku), drugačen odnos učencev do izbirnih predmetov itd. (Holc, cit. po Kač 2009: 84). Pri hrvaščini in srbsčini kot izbirnih predmetih je velik problem tudi pomanjkanje didaktičnih gradiv (kontrastivni učbeniki, delovni zvezki, priročniki za učitelje itd.), zato so učitelji prepuščeni lastni iznajdljivosti. Prav tako ni seminarjev strokovnega izpopolnjevanja.

Pri uvajanju hrvaščine kot obveznega izbirnega predmeta v osnovno šolo smo intenzivno sodelovali tudi profesorji z Oddelka za slavistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Do leta 2005 smo sodelovali pri promociji predmeta tako v osnovnih šolah kot v družbi ter pripravljali seminarje strokovnega izpopolnjevanja in strokovne ekskurzije na Hrvaško. S finančno podporo Ministrstva za izobraževanje RH smo šolam podarili različna didaktična gradiva (učbeniki, slovarji ipd.), učitelji pa so lahko svoje znanje izpopolnjevali tudi na poletnih seminarjih za učitelje hrvaškega jezika v zamejstvu in izseljenstvu. Vendar lahko na fakulteti nudimo samo strokovno pomoč, za sistemske rešitve za predmete, kot sta hrvaščina in srbsčina, pa bi morale skrbeti pristojne institucije (Zavod RS za šolstvo, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport). Ko so vse dejavnosti zamrle, kot lahko vidimo iz Grafa 1, je po nekaj letih zamrlo tudi zanimanje za učenje in poučevanje hrvaščine. Anketa, ki smo jo leta 2018 izvedli med

učitelji hrvaščine, je potrdila naša predvidevanja (gl. Balažic Bulc in Požgaj Hadži 2018). Konkurenca med jeziki je namreč zelo velika, zato se morajo učitelji zelo zavzemati, da pritegnejo vsaj nekaj učencev, ki bodo med pestro ponudbo izbirnih predmetov izbrali ravno hrvaščino. Še težje kot učence pa je prepričati starše. Eden od učiteljev pravi:

Ne vem, kako jih motivirati, ker učenje drugih tujih jezikov zahtevajo starši, poleg tega se obljublja ekskurzije z zabavišnimi parki v tujini ..., hrvaščine pa po mojih izkušnjah nihče ne dojema kot dejansko tuj jezik, ki pa ga mladi danes sploh več ne razumejo, vendar v njem tudi ne vidijo vrednosti (če ga primerjajo z nemščino, francoščino ...).

Torej lahko sklenemo, da brez dobro premišljene strategije pristojnih institucij in širše družbene podpore, ki bi spodbujala raznojezičnost in bi delovala v prid majhnim jezikom, ne bo šlo.

4 Kako naprej?

V novem tisočletju hrvaščina, srbsščina, bosanščina in črnogorščina v slovenski družbi počasi izgubljajo negativni predznak. Čeprav ti jeziki postajajo tuji jeziki, jih še vedno spremlja vrsta predsodkov in stereotipov, predvsem s strani starejših generacij. Za razliko od francoščine (kot lahko beremo v članku Mete Lah) so ti jeziki prisotni v slovenski družbi tudi kot jeziki manjšinskih jezikovnih skupnosti in jih lahko slišimo na vsakem koraku, vendar še vedno prevladuje mnenje, da se jih ni treba učiti. Prav tako se naša družba pogosto ne zaveda, da so ti jeziki pomembni tudi zaradi ekonomskih in kulturnih stikov z državami, kjer so v rabi. To potrjuje tudi vse večje zanimanje za jezikovne tečaje in ne nazadnje tudi število kandidatov za opravljanje izpitov iz znanja hrvaškega ali srbskega jezika.

Na osnovnošolski ravni bi bilo v prihodnje treba bolj natančno premisliti, kako poleg velikih tujih jezikov ponuditi čim širšo paleto družbeno pomembnih jezikov, s katerimi se spodbuja medkulturni dialog. Zato bi tudi za jezike, kot sta hrvaščina in srbsščina, v pristojnih institucijah nujno potrebovali svetovalce, ki bi kontinuirano skrbeli za razvoj predmetov, didaktičnih gradiv, strokovnega izpopolnjevanja itd. Tako institucije ne bi prelagale odgovornosti druga na drugo, kar se zdaj pogosto dogaja. Prav tako bi bilo treba razmisliti o uvajanju teh jezikov v srednješolske in gimnazijske izobraževalne programe, da bi učencem omogočili kontinuirano učenje jezika v celotni izobraževalni vertikali. In ne nazadnje ne

moremo mimo dejstva, da še vedno ni potrjen bolonjski študijski program, ki bi usposabljal učitelje teh jezikov. Šele tako bodo ustvarjene možnosti za kulturo strpnega sobivanja in medkulturni dialog.

Literatura

- Balažic Bulc, Tatjana; Požgaj Hadži, Vesna (2017). Zauvijek susjedi – ali i sustanari: hrvatski jezik u kontekstu slovenske jezične politike. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 43 (1). 1–17.
- Balažic Bulc, Tatjana; Požgaj Hadži, Vesna (2018). Južnoslovanski jeziki v slovenskem izobraževanju: kaj preostane majhnim? *Slavistična revija* 66 (2). 91–105.
- Benjak, Mirjana; Požgaj Hadži, Vesna (2005). Sadržaji kulture i civilizacije u sklopu učenja hrvatskoga jezika kao stranog – instrumenti prevladavanja predrasuda i stereotipa. *Bez predrasuda i stereotipa* (ur. M. Benjak, V. Požgaj Hadži). Reka: ICR. 118–162.
- Kač, Ljiljana (2009). Obvezni drugi tuji jezik v osnovni šoli nuja na poti večjezičnosti ter priložnost za oblikovanje šolske politike učenja jezikov. *Sodobna pedagogika* 1. 82–93.
- Modic, Roman (gl. ur.) (1969). *Petdeset let slovenske univerze v Ljubljani 1919–1969*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani.
- Požgaj Hadži, Vesna (2001). Kako učiti srodne jezike? *Tabula* 4. 99–113.
- Požgaj Hadži, Vesna (2008). *Hrvatski jezik 1*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za slavistiko.
- Požgaj Hadži, Vesna (2019). Hrvatski jezik: sve što želite znati o najbližem susjedu. *Slovenski jezik in njegovi sosjedje* (ur. M. Šekli, L. Rezoničnik). Ljubljana: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije. 66–74.
- Požgaj Hadži, Vesna; Balažic Bulc, Tatjana (2004). *Hrvatski jezik, srpski jezik: vodič za polaganje ispita na visokoj razini*. Ljubljana: Oddelek za slavistiko, Filozofska fakulteta.
- Požgaj Hadži, Vesna; Smolić, Marija; Benjak, Mirjana (2007). *Hrvatski izvana*. Zagreb: Školska knjiga.
- Požgaj Hadži, Vesna; Balažic Bulc, Tatjana; Gorjanc, Vojko (ur.) (2009). *Med politiko in stvarnostjo: jezikovna situacija v novonastalih državah bivše Jugoslavije*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete (Kultura sožitja).
- Požgaj Hadži, Vesna; Balažic Bulc, Tatjana; Mihaljek, Vlado (2009). Srbohrvaščina v Sloveniji: nekoč in danes. *Med politiko in stvarnostjo: jezikovna situacija v novonastalih državah bivše Jugoslavije* (ur. V. Požgaj Hadži, T. Balažic Bulc, V. Gorjanc). Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete (Kultura sožitja). 27–40.

- Požgaj Hadži, Vesna; Balažic Bulc, Tatjana (2013). Jezik in moč v spremenjenih družbenopolitičnih okoliščinah. *Družbena funkcijskost jezika (vidiki, merila, opredelitve)*. Zbornik *Obdobja* 32 (ur. A. Žele). Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 335–341.
- Požgaj Hadži, Vesna; Balažic Bulc, Tatjana (2015). (Re)standardizacija v primežu nacionalne identitete: primer hrvaškega, srbskega, bosanskega in črnogorskega jezika. *Slovenščina 2.0* 3/2. 67–94. http://www.trojina.org/slovenscina2.0/arhiv/2015/2/Slo2.0_2015_2_06.pdf.
- Skela, Janez; Sešek, Urška (2012). Od globalnih smernic do lokalnih kontekstov: učenje in poučevanje tujih jezikov v Sloveniji. *Jezik in slovnstvo* 3–4. 63–82.
- Zgodovina = *Zgodovina slovenske univerze v Ljubljani do leta 1929* (1929) (ur. rektor M. Vidmar, teh. ur. J. Plečnik). Ljubljana: Rektorat Univerze kralja Aleksandra prvega.